

ЦІННЕ ВИДАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ КРАЄЗНАВЧОЇ БІБЛІОГРАФІЇ

Рецензія на видання: Мовна М. Путівники Львовом (друга половина XIX — початок XXI століття) : іст.-бібліогр. дослідж. / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника. — Львів, 2013. — 604 с.

Бібліографія путівників — своєрідна і доволі специфічна галузь краєзнавчої бібліографії. Специфіка її полягає в тому, що вона перебуває на стику краєзнавства та книгознавства. Таке тематично-галузеве поєднання творить доволі несподівані ракурси. Якщо врахувати, що жанр путівника, а зокрема путівника одним містом, — теж дуже особливий і теж міжгалузевий, адже містить дані з географії, історії, архітектури, культурології, мистецтвознавства, частково торгівлі та економіки, — то можна говорити про особливу, а може, й унікальну жанрову та тематичну нішу, яку заповнює таке видання.

Маріанна Мовна обрала предметом свого дослідження путівники Львовом. Враховуючи складну, напружену політичну та дипломатичну історію Львова — пограничного міста, яке в різні періоди свого існування входило до складу багатьох держав, путівники Львовом — це матеріали з дуже різним світоглядно-ідеологічним навантаженням. Адже кожна епоха в житті Львова диктувала своє трактування історії міста, ставила свої ракурси зображення: Львів польський, австрійський, радянський, врешті український. Проте, незважаючи на різні точки зору, ідеологічні нашарування, — незмінним у путівниках залишалися мандри давнім містом, запрошення у ці мандри читача, інтерес до особливостей міста, зацікавлення його архітектурою, сакральною, культурною, мистецькою спадщиною.

Праця М. Мовної складається з трьох частин: історико-аналітичний огляд путівників Львовом; бібліографічна частина; біограми авторів путівників.

Аналітичний огляд побудований за хронологічним принципом. Авторка, наслідуючи інших істориків і львовознавців, виділила в історії Львова кілька історико-політичних етапів (австрійський, російський, польський, радянський, німецький, український), що, відповідно, відобразилось у путівниках. Політично-адміністративна належність, етнічний фактор, державна риторика та ідеологія впливали на змістове наповнення путівників, на ракурс зображення та спосіб подачі і трактування матеріалу, культурна традиція кожного з окреслених періодів визначала стилістику викладу. В аналітичному огляді М. Мовної всі ці аспекти і нюанси докладно простежено і проаналізовано, тож він є дуже інформативним і цікавим не лише для книгознавців та львовознавців. Путівники відображають культурне обличчя міста в різні періоди його існування таким, яким його бачили львів'яни, або хотіли, аби його таким бачили гості міста. Це було свого роду дзеркало міста. Авторка, з огляду на специфіку своєї теми, аналізує не стільки предмет зображення, як спосіб цього зображення — типи цих своєрідних культурних «дзеркал», точність і повноту відображення, на яку вони здатні. Це додає дуже цікаві і несподівані нюанси до культурного портрета міста та його мешканців.

Бібліографічна частина містить понад 2 300 позицій і включає масив путівників Львовом, який серед міст України має найдавнішу історію видання путівників та їх найбільшу абсолютну кількість (понад 250 книг різними мовами — польською, німецькою, українською, французькою, англійською, російською, італійською та ін.). Включено також путівники ширшої географії, які містять інформацію про Львів, а також літературу львовознавчої тематики. Трохи шкода, що чіткий і стрункий принцип періодизації, якого авторка дотримується в аналітичній частині, не відображено в бібліографічній частині, де матеріал систематизовано за жанрами в 11-ти рубриках («Путівники Львовом», «Розділ “Путівник по Львову” в путівниках ширшої географії», «Рубрика “Провідник по Львову” в ілюстрованих календарях, адресаріях, каталогах виставок, інформаторах, пресі», «Фотопутівники, фотонариси та фотоальбоми»,

«Путівники визначними історичними та культурними пам'ятками», «Адресарії, інформатори, покажчики вулиць, туристичні довідники, буклети та рекламні книги», «Картографічні видання (плани, карти, атласи, схеми)», «Телефонні книги», «Персоналії авторів путівників», «Література про путівники (окремі видання, статті, рецензії, відгуки, анонси)», «Бібліографія бібліографії»), а в межах кожної рубрики подано суцільним хронологічним потоком, без поділу на періоди. Така подача матеріалу дуже підходить для висвітлення теми в книгознавчому аспекті, але менше відображає історико-культурологічну складову. Але такий спосіб систематизації є максимально об'єктивним і прозорим.

Покажчик містить описи багатьох цінних, часом унікальних і раритетних видань, архівних матеріалів з львовознавства.

Цінним є третій, біобібліографічний розділ праці М. Мовної. Тут подано біограми авторів путівників. Деякі біограми вперше введено в український науковий обіг.

Отже, праця М. Мовної містить максимально повний панорамний огляд путівників і путівникознавства у різних ракурсах і в різних аспектах. Зважаючи на складність, різнохарактерність та багатоманітність матеріалу — картина вийшла мозаїчною і дуже своєрідною. Крізь усе видання виразно прочитується один мотив, яким керувалася авторка, — глибокий патріотизм українки і львів'янки, пієтет до історії і традицій старовинного міста, намагання зафіксувати та зберегти для історії цінні, а то й унікальні видання. Українська красназнавча бібліографія збагатилася цінною працею, а львовознавство має тепер багату науково опрацьовану джерельну базу, яка може послужити матеріалом для багатьох досліджень. Тож побажаємо авторці нових наукових знахідок і звершень у її непростій, копіткій і дуже цікавій праці!

Софія Козут